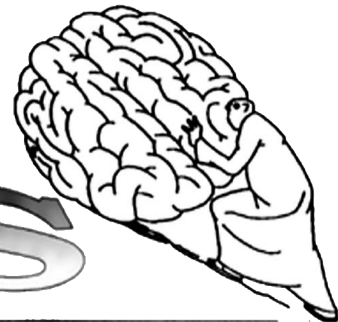

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

NEINVAZIVNÍ ANALYZÁTOR KRVE AMP JIŘÍ HEŘT

Horkou novinkou na našem trhu je přístroj nové generace, **Neinvazivní analyzátor krve AMP**. Jeho princip „je založen na zpracování naměřených teplot“ (??). Výrobce je utajen, nejspíše je skryt někde na Ukrajině. V r. 2008 jej začala propagovat firma Promedical se sídlem v Pezinoku na Slovensku s filiálkami Promedical Czech v Praze a v Brně, kde bylo její organizační a školicí centrum. Úspěšně firma působí i v Maďarsku, Rakousku a Bulharsku. V ČR zakládala Centra preventivní medicíny, využívající právě AMP analyzátor a podobné „kvantově diagnostické a terapeutické“ přístroje. Byly nabízeny i v celých souborech, např. „Onkoseť“ pro diagnostiku onkologických onemocnění. Na svých webových stránkách se firma pyšnila řadou certifikačních listin z mnohých států Evropy. První centrum bylo založeno v Brně pod názvem Promedical, a další byla plánována. Jenže koncem roku 2009 firma zřejmě zanikla a štafetu po ní i s jejími přístroji převzala slovenská firma Onkocet SK a Onkocet Čechy o.p.s., které zajišťují distribuci přístrojů. S nimi souvisí společnost Quantum Medical Institut a.s. (QMI), která přístroje provozuje dnes. V blízkosti motolské nemocnice zřídila v r. 2010 první „Centrum prevence zdraví (?) v Praze 5“ využívající AMP analyzátor.

Přístroj AMP je založen na „zcela novém principu“: informace o lidském těle, jeho složení, stavbě a funk-

Z OBSAHU

Neinvazivní analyzátor krve AMP (J. Heřt)	... 1
Výzva k zaujetí stanoviska k léčitelství a k metodám alternativní medicíny	...4
Odpovědi na naši výzvu	...7
Vyšel 5. sborník Věda kontra iracionalita	...10
A. Strunecká a J. Patočka: Doba jedová (recenze - J. Heřt)	... 11
Ke knize Bernda Hardera (Milan Urban)	... 14
Nová kniha Jiřího Heřta	...15

cích získává pomocí „optických čidel“, tedy senzorů infračerveného záření. Prostě hodnotí tepelné záření těla v pěti biologicky aktivních bodech. Dva jsou uloženy nad pravou a levou krční tepnou, další dva v pravém a levém podpaží a pátý „na pupku nad břišní tepnou“. Princip metody je „založen na metodách kvantové fyziky, resp. termodynamiky lidského těla“, „na vzájemném vztahu mezi prací vykonávanou krevním oběhem vnitřních orgánů a teplem, které vzniká v důsledku chemických reakcí (prvků)...“ „Změny teplot jsou určeny změnami vzájemného působení koeficientů rozpustnosti sloučenin dusíku, vodíkových vazeb a kyslíku...“ Výklad je to velmi podivný, vztah mezi prací krevního oběhu a teplem z chemických reakcí nebo vzájemné působení koeficientů si představit nedokážeme. Výpočet hodnot vyšetřovaných parametrů krevního obrazu se uskutečňuje na základě speciálního zkušební algoritmu podle metody Malychi-

na a Pulavského (ukrajinský patent č. 3546 A61B5).

Možnosti analyzátoru jsou úžasné. Během pouhých 6 minut zhodnotí přístroj 117 nejrůznějších parametrů složení krve i všech ostatních tekutin a tkání lidského těla a získané hodnoty porovná s hodnotami normálními. Výsledky se zobrazí na monitoru a vytisknou. Barevný tisk značí hodnoty anomální. Červeně jsou značené hodnoty vyšší, modře nižší než norma.

Malý čtvrtkilový přístroj o rozměrech 16x10x5 cm spojený s počítačem zjistí tedy neuvěřitelné spektrum ukazatelů, což by běžným laboratorím trvalo celé dny a musely by použít desítky metod a složitých přístrojů. Vedle chemického složení krve, hladiny všech prvků, sloučenin, enzymů a hormonů se údajně změří velikost i množství buněčných elementů, rychlost sedimentace krvinek, začátek i konec srážení krve, množství vody v organizmu, a to zvláště extra- i intracelulární, zjistí se asimilace a transport kyslíku a oxidu uhličitého v těle, velikost průtoku krve jednotlivými orgány, prokáže se i křeč svěrače žlučového. Zjistí se i „atrofie život podporujících sil“ (??), klesne-li hodnota pod normu 5,15-18,0 kJ/kg/min., změří se i šířka třetí komory mozkové (a jistě i všech ostatních komor

a dutin v těle). Určené hodnoty umožňují podle webových prospektů okamžité zjištění infarktu, mozkové příhody, cukrovky, prvopočátků rakovinného bujení a posouzení stavu centrální nervové soustavy, funkčnosti ledvin, stav imunitního systému aj.

To vše je propagováno na webových stránkách ve zkromolených překladech z ruštiny v českém, slovenském, německém i anglickém jazyce pod adresami: www.qmi.cz/cs/, www.onkocet.sk/ a řady jiných. Quantum Institut také vydal brožuru pod názvem: „Budoucnost? Ne, dnešek“, kde lze najít podrobnosti o programu firmy a jejích přístrojích. Firma se úspěšně rozvíjela i v r. 2011, kdy byla otevřena další centra, v Plzni, Č. Budějovicích a Hradci Králové. O úžasné metodě už referovaly i Zdravotnické noviny a jiné zdravotnické časopisy i Český rozhlas. Od listopadu 2011 začalo používat tento „screeningový analyzátor krve“ také Centrum neinvazivní diagnostiky v Horních Měcholupích nové firmy „Aditus vitae“ pod heslem: „*Nová diagnostická metoda odhalí počátek rakovinného bujení*“. Princip přístroje vysvětluje firma podrobněji: „*Metoda pracuje s využitím mezijaderné vzdálenosti chemických prvků, relativní molární hmotnosti látek, Xe^{86} vlnové délky a dalších údajů, jako je rozměr srdce a kapilár; ... plynné složení atmosféry, funkce látkového přenosu a specifická vodivost, spojená s difuzním koeficientem kyslíku.*“ Toho, kdo nestačí žasnout nad takovými nesmysly, jen těžko přesvědčí následující nesmyslný blábol: „*Konečnými výsledky těchto reakcí jsou různé přeměny enzymatických skupin. Enzymy první skupiny tzv. oxidoreduktázy podtřídy 1 katalyzují oxidaci hydroxylové skupiny na karbonylovou skupinu, ... enzymy podtřídy 5 katalyzují oxidaci CH-NH skupin, enzymy podtřídy 8 vytvářejí vliv na donor skupiny obsahující síru, enzymy podtřídy 10 vytváří vliv na difenoly a související donory skupin. Aktivace sympatoadrenálního systému (SAS), hypofyzární-adrenálního systému (HAS) a tromboplastinového systému (TPS) je provázena změnami aktivační energie sodíkových a draslíkových molekul vzájemně spojených s rychlostí reakce $r = E_{ad} - E_{ar}$, kde E_{ar} je aktivační energie přímé reakce a E_{ad} je aktivační energie zpětné reakce.*“ Atd. atd. I na dalším zdůvodňování si každý pochutná. Přístroj má být nejcennější v onkologii. Zjistí totiž okamžitě, „*zda v těle člověka ne-*

bují rakovinné buňky“. Společnost proto nyní jedná se zdravotními pojišťovny a žádá je, aby hradily náklady vyšetření.

Naděje firem na úspěch na trhu je velká, protože jejich přístroje zašitily dvě významné osobnosti prof. MUDr. Jan Betka, DrSc. a stejně významný lékař doc. MUDr. Tomáš Sechser, CSc. QMI se chlubí i tím, že od ledna 2011 spolupracuje s nadačním fondem ZVON, mezi jehož zakladatele patří mimo Karla Gotta, Ivy Janžurové aj. také prof. MUDr. Pavel Pafko.

Vyjádření prof. Betky je pozitivní: „S velkým zájmem jsem absolvoval teoretické i praktické seznámení se s velmi sofistikovaným komplexem přístrojů prezentovaných společností QUANTUM INSTITUTE a.s. Jako klinický farmakolog vidím v tomto neinvazivním časově krátkodobě opakovatelném hodnocení zdravotního stavu mimořádný nástroj pro sledování komplexu žádoucích i nežádoucích účinků farmakoterapie v podmínkách klinické praxe... Jde nepochybně o vynikající nástroj nejen pro lékaře, ale i pro pacienty“. Sic! Prostě úžasné, sofistikované, mimořádné! Mimo to nebudeme trápit pacienta pícháním. A ta rychlost vyšetření! A ušetříme na chemických vyšetřeních! Vždyť vyšetření na přístroji AVK stojí jen 3.000 Kč! Sám přístroj stojí údajně jeden milion Kč. Že jde v případě AMP analyzátoru o nesmysl, pochopí snad každý, kdo chodil do základní školy. Infračervená sonda může změřit jen frekvenci a intenzitu tepelného záření vycházejícího z povrchu. Představa, že by se v bioaktivních bodech mohlo měřit a analyzovat záření tepenné krve nebo jakéhokoli jiného orgánu třeba na pupku z „břišní tepny“ (zřejmě aorty), je iluzorní, protože by záření muselo k sondě pronikat od aorty, ležící při páteři, přes tlustou vrstvu útrobu a špeku. Kdyby šlo takto změřit šířku mozkových komor, pak bychom stejným právem mohli očekávat, že nám sonda určí délku palce nebo číslo bot. Sonda prostě neurčí nic, žádný chemický ani strukturální parametr. A tvrzení, že lze diagnostikovat prakticky všechny závažné choroby, nelze nazvat nijak jinak než jako drzost výrobců. Hloupost asi ne, protože mají jistě dobře vykalulováno, co jim to vyneslo.

Když firmě uvěří páni profesori, proč ne pacient? Tím spíš, že přístroj kupodivu „fungovat“ může, jeho vý-

Neinvazivní analyzátor se zatím záhadně využívá pouze v některých zemích střední Evropy a pak v Číně.

sledky se možná někdy budou s laboratorním vyšetřením krýt. Zázrak? Ale ne, jde nejspíš o hezky starý figl. Před vyšetřením na přístroji totiž udělá dobře vyškolená sestřička podrobnou anamnézu, vyptá se na příznaky, na předchozí i současné nemoci a vše poctivě zaznamená do počítače, třeba i s přesnými údaji o zdravotním stavu pacienta, pokud ten svěří sestřičce svou kartu informačního systému ISIP. A zázračná krabička snadno a bystře pomocí vhodného expertního programu může provést orientační diagnózu a podle ní také vytiskne seznam očekávaných chemických změn. Pacienti, u nichž tento postup „klapne“, pak určitě budou šířit zprávy o úžasné diagnostické schopnosti přístroje. Pokud se ovšem někomu podaří změřit na přístroji hodnoty u anamnesticky nezpracovaného pacienta a porovná je s těmi laboratorními, diskuse skončí a bude možno podat žalobu na firmu pro klamání spotřebitelů. Podají ji ale lékaři, kteří upřímně sedli na tak naivní propagační lep?

Asi jsem ještě neřekl, že v reklamních materiálech na webu nikde nezjistíme, co jsou to „bioaktivní body“ a jak byly zjištěny, ani to, kdy byl přístroj vyzkoušen v kosmu a kde je o tom psáno, kolik bylo provedeno klinických studií nebo kde byly publikovány pozitivní výsledky ověřování na 7000 pacientech. Nikde není uveden ani výrobce. Marně jsem také pátral po podobných přístrojích v zahraničí. Zatím se nikdo jiný na světě nepokusil takovou hloupost nabízet – sama firma mluví o prioritě, nespíš ukrajinsko-slovensko-české. Končím, protože hromaděním dalších a dalších argumentů je zbytečné posilovat to, co je „absolutní“ jistotou, totiž že analyzátor AMP je nesmyslný, auto-

ři šarlatáni a lékařští propagátoři v lepším případě naivní důvěřivci.

Ještě dobrá zpráva nakonec. S nedůvěrou se na možnosti takového přístroje dívají naši vedoucí onkologové, prof. MUDr. Luboš Petruželka, CSc. a prof. MUDr. Jan Žaloudík, CSc. Prezident České lékařské komory slíbil, že si ČLK vyžádá dokumentaci,

přístroj posoudí Vědecká rada a pak bude vydáno stanovisko ČLK. Poznamenal ovšem, že pokud přístroj provozují nelékaři, pak možnost zásahu leží mimo kompetence komory. Rovněž dobrá zpráva, jenže pro výrobce.

VÝZVA K ZAUJETÍ STANOVISKA K LÉČITELSTVÍ A K METODÁM ALTERNATIVNÍ MEDICÍNY

*V předsednictvu klubu Sisyfos jsme v prosinci 2011 projednali **otevřený dopis-výzvu** (22.12.2011), adresovaný předsedovi vědecké rady ČLK MUDr. Zdeňku Mrázkovi, Ph.D.; kopie dopisu byly postupně rozeslány k vyjádření dalším institucím: Ministerstvu zdravotnictví, České lékařské společnosti JEP, Zdravotnickému výboru poslanecké sněmovny, všem lékařským fakultám, Radám ČT a ČRo. Cílem dopisu bylo zjistit stanovisko českých medicínských institucí k léčitelství a k metodám alternativní medicíny. Uvádíme text dopisu:*

Vážený pane předsedo Vědecké rady ČLK, v souvislosti se zvýšenou propagací léčitelství i metod alternativní medicíny (AM) v českých médiích, zejména také v České televizi, roste nebezpečí, že nadále poklesne důvěra veřejnosti k vědecké medicíně a lékařům, a že pacienti budou ve zvýšené míře hledat alternativní cesty léčby s rizikem ohrožení jejich zdraví i života. **Situace v České republice je z tohoto hlediska nepříznivá** zejména proto, že na rozdíl od většiny evropských států naše legislativa tento problém neřeší a ani odpovědné lékařské organizace, ČLS JEP a ČLK, se k léčitelství ani k oblasti alternativní medicíny oficiálně kromě výjimek nevyjádřily. V rozporu se zněním Stavovského předpisu č. 10, Etického kodexu, v jehož kapitole Lékař a výkon povolání, §2 (1) je uvedeno, že „Lékař v rámci své odborné způsobilosti a kompetence svobodně volí a provádí ty preventivní, diagnostické a léčebné úkony, které odpovídají současnému stavu lékařské vědy....“, zhruba 20% českých lékařů ve své denní praxi používá metody AM (např. homeopatie, čínské medicíny, irisdiagnostiky aj.), které jsou v rozporu s vědeckými poznatky. Lékaři nemají pro svou praxi žádné vodítko, během studia nejsou o této šedé léčebné sféře řád-

ně informováni. Stejně riziko představuje fenomén léčitelství. Léčitelem může být v naší zemi kdokoli, léčit může jakkoli, a pacienti podléhají reklamám léčitelů, aniž by se jim dostalo poučení o možnostech a rizicích jejich léčby od institucí, jejichž úkolem je pečovat o zdraví populace.

Zvláště riziková je činnost léčitelů a používání metod alternativní medicíny v oblasti nádorových onemocnění. Náš člen, onkolog prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc. vystihuje situaci následovně, a my s ním souhlasíme:

U nádorových onemocnění bylo v současnosti dosaženo velkého terapeutického úspěchu a dnes více než polovinu nemocných se zhoubnými nádory je možno vyléčit nebo alespoň několikanásobně prodloužit klinickou fází jejich onemocnění. Samozřejmě, pokud se pacient octne v rukách léčitelů, promešká dobu, kdy by mu bylo možno účinně pomoci a umírá na pokročilé základní onemocnění, jakoby nebyl léčen. Osobním názorem je, že neprofesionální zásah léčitelů a používání neúčinných metod alternativní medicíny by snad bylo možno považovat i za trestný čin, protože pacient, důvěřující léčitelům, se často vzdává možnosti účinné terapie, která by mohla úspěšně ovlivnit jeho maligní onemocnění. Myslím, že s naším názorem by měla souhlasit i ČLK a měla by se od těchto nebezpečných nebo neúčinných, často šarlatánských postupů veřejně distancovat a zbavit se tak spoluzodpovědnosti za jejich používání. Měla by také iniciovat jednání o zákonné úpravě této „alternativní“ oblasti medicíny.

Vyzýváme proto Vědeckou radu ČLK, aby se jasně vyjádřila jak k činnosti léčitelů, tak i k hlavním metodám AM. Stanovisko ČLK k tomuto významnému segmentu léčebné péče, státem neorganizované a

nekontrolované, by mohlo a mělo být závazné pro přípravu nové legislativy, pro rozhodování Ministerstva zdravotnictví i českých pojišťoven a mělo by iniciovat i adekvátní seznámení studentů lékařských fakult s tímto tématem.

Podle našich názorů není záležitost problematická. Léčitelé nemají zdravotnické vzdělání, nemají možnost zjistit diagnózu choroby a tedy ani možnost zvolit kauzální terapii. Jsme přesvědčeni, že o této základní skutečnosti by měla být lékařská i laická veřejnost explicitně informována. Pokud jde o metody AM, pak převážná většina z nich vychází z iracionálních principů a efekty jejich použití nebyly standardními vědeckými metodami potvrzeny. ČLK zatím vydala jediné takové stanovisko, a to k homeopatii v r.1993 ve znění: *“Homeopatie je léčebná metoda, kterou může vykonávat a homeopatické léky předepisovat každý, kdo má oprávnění léčit“*, které je z hlediska poznatků o homeopatii nedostatečné, protože se k účinnosti metody nevyjadřuje. Žádáme proto VR ČLK, aby toto stanovisko zrevidovala a aby se jednoznačně vyjádřila k vědeckosti principů a účinnosti i řady dalších metod AM, kde o jejich iracionální pova-

ze není pochyb (např. Vollova elektroakupunktura, biorezonanční metody, irisdiagnostika, detoxikační medicína, psychotronika, resp. všechny metody založené na mylném předpokladu o existenci mimosmyslových kontaktů, a řada metod dalších). Pokud by byly k vyjádření vyzvány příslušné odborné lékařské společnosti, došly by určitě k názoru jednoznačnému. Kritická odborná literatura, zahraniční i domácí, je k dispozici (viz citaci základních recentních pramenů).

K této výzvě v příloze uvádíme stručnou informaci o nedávných televizních pořadech, které ilustrují, jakým způsobem média klamou a matou veřejnost.

*Komise pro zkoumání
alternativní medicíny ČLK,
prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc., předseda,
Bezručova 91, 430 03 Chomutov
(jiri.hert@tiscali.cz)
Lékařská sekce a výbor Českého klubu
skeptiků SISYFOS,
Ing. Lenka Přibyllová, předsedkyně,
Nad Lesem 15, 147 00 Praha 4
(predseda@sisyfos.cz)*

PŘÍLOHA K VÝZVĚ: STRUČNÁ INFORMACE O DVOU RECENTNÍCH TELEVIZNÍCH POŘADECH O LÉČITELSTVÍ

1. Ta naše povaha česká/ Léčitelé stále na indexu

Pořad ČT2, 24.11., 25.11 a 30.11. 2011

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1100627928-ta-nase-povaha-ceska/411235100011023/video/>

Pořad je přehledem současné situace v oblasti léčitelství. Nejprve se k činnosti léčitelů vyjádřila řada pacientů, pozitivně i negativně. Bylo demonstrováno několik příkladů, kdy léčitelé vyléčili pacienty, i když lékaři naději na vyléčení nedávali. Hlavními postavami pořadu byli MUDr. Josef Jonáš a léčitel Josef A. Zentrich, kteří vedle obhajování léčitelství kritizovali nezáměr státu o tuto oblast, neexistující legislativu a kriticky se vyjadřovali i k činnosti a nízké úrovni dnešních samozvaných nekvalifikovaných léčitelů. Jonáš považuje AM za samostatný obor, který se u nás bohužel nemůže rozvíjet na rozdíl od některých západoevropských států, kde je AM podporována a pojiš-

ťovnými i hrazena. Vystoupilo několik dalších léčitelů, kteří informovali o své schopnosti léčit distančně, bez kontaktu s pacientem. Jiný léčitel tvrdil, že každý orgán září svou energií, že léčitel jen sáhne na páteř nebo rameno a hned pozná, kde je příčina. Nepotřebuje Rtg a jiné přístroje. Léčitelé se shodli na tom, že by měli lékaři a léčitelé spolupracovat – „to by bylo vítězství“.

Vědeckou sféru zastupovali psychiatři prof. Cyril Höschl, který se vyjadřoval velice tolerantně k léčitelství a nesouhlasil se vzájemnými rozpory mezi vědeckou a alternativní oblastí, a dále MUDr. Jan Cimický, který opakovaně zdůrazňoval, že vedle vědy existují i “věci mezi nebem a zemí“, vědou zřejmě nepostižitelné a že existují lidé, vybavení zvláštním citem (zřejmě senzibilové) a že různé náhodně vybrané čaje také fungují. Zmínil se o příliš velkém sebevědomí západní medicíny, kde nikdo neřekne, že existují i jiné cesty. Mluv-

čí Ministerstva zdravotnictví Vlastimil Sršeň oznámil, že se v oblasti legislativy, týkající se léčitelství a AM, neplánují žádné změny. Prezident Svazu pojišťoven Ing. Jaromír Gajdáček poté sdělil, že je zdravotnictví vázáno předpisy, kterými se budou pojišťovny nadále řídit. Opakovaně zaznělo, že léčitelství je prastarý fenomén, který bude existovat trvale.

Komentář: Pořad lze charakterizovat jako stručný přehled stavu léčitelství a AM v naší zemi. **Hrubým nedostatkem je však naprostá absence jakéhokoli kritického stanoviska ke znalostem a léčebným možnostem léčitelů a k podstatě, principům a efektivitě metod alternativní medicíny.** Pořad vyzněl jako obhajoba a propagace léčitelů a metod AM, zčásti i jako kritika vědecké medicíny, jako ocenění přístupu států západní Evropy k léčitelství, kritika nezájmu českých státních orgánů o tuto sféru i jako snaha o sblížení „alternativní“ léčebné sféry s konvenční medicínou. **Z hlediska zásad televizního vysílání je to zcela nevyvážený pořad téměř reklamního charakteru, který rozhodně dezinformuje veřejnost.**

2. Pološero/ Síla myšlenky

Scénář: Sylva Legnerová

Pořad ČT1, 29.11. a 6.12. 2011

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10318730018-polosero/211562222000011-polosero-sila-myslenky/video/>

Pořad byl zahájen informací o zřízení Psychoenergetické laboratoře (zal. r.1973 býv. ministrem školství Františkem Kahudou) při Vysoké škole chemicko-technologické za podpory Ministerstva zdravotnictví, která se věnovala výzkumu energie myšlenek. (Síla myšlenky byla v pořadu názorně dokumentována jejím přímým účinkem - obrázkem prasklého zrcadla.) Podle úvodního slova moderátorky Jany Škopové měl pořad odpovědět na otázku, zda různé silové efekty myšlenek skutečně existují. Ze závěru pořadu vyplynulo, že ano. Hlavní osobou pořadu byla léčitelka Eva Kňapová, která se už 6 let věnuje psychotronice. Svě schopnosti získala po závažném onemocnění. Dokáže detekovat patologická místa, jejich energii, určit energetickou paměť předmětů i cestu jejich minulých pohybů pomocí automatické kresby V budovách zjišťuje místa, kde se stala vražda, kde tekla krev. Distančně

byla schopna vyhledat postrádanou ženu v USA a poznat, že je už mrtvá. (Její schopnosti „dosvědčil“ psycholog PhDr. Oldřich Kalfířt.) Druhým protagonistou byl Ing. Aleš Rumler, léčitel, konstruktér antén, detektorů a vlnododů, který se věnuje přenosu myšlenek. Myšlenky mají podle něj různou energii, vyzařující z otevřených dlaní na vzdálenost 8-10 m, což je též zjistitelné pomocí běžné radionické pomůcky, tzv. vlašťovky. Ing. Rumler léčí bezkontaktně, pohybem rukou nad tělem. Sám viděl, jak lze rozbít silou myšlenky sklo i krystaly. Jako další vystupoval v pořadu Rudolf Desenský, léčitel psů, vyškolený v USA v taoistické medicíně. Psům vysílá informace, srovnává jejich auru, naladí energii, po případě přeladuje kanály na jinou frekvenci a odstraňuje negativní myšlenky propojením energie krystalů s meridiány. Tři pacienti hovořili o případech nevléčitelného onemocnění, oslepnutí a hrozící amputace nohy (podle lékařů), které vyléčili léčitelé. Eduard Boháč pomocí speciálního přístroje měřil tektonické zlomy, pásy negativní energie, výskyt spodní vody, příčiny chronických chorob. Bylo uznáno, že jako léčitelé vystupují i podvodníci; dostala slovo nešťastná matka, která vlivem falešné vědmy přišla o syna.

Ing. Vlastimil Bažant, předseda České psychoenergetické společnosti, se hlásí k odkazu zakladatele „psychoenergetiky“ prof. Kahudy a tvrdí, že výsledky výzkumu prokázaly existenci energie myšlenek, i když je její podstata neznámá. Kahudův bezprostřední pokračovatel Ing. Valdemar Grešík, „mezinárodně uznávaný jasnovidný léčitel“, tvrdil, že vědecky nelze tyto fenomény studovat, protože by to vyžadovalo opakování a statistické zpracování výsledků, což není možné u tak unikátních jevů. Závěrečná myšlenka moderátorky zněla: mentiony (vyslovované jako menšny!) existují, protože nikdo nikdy neprokázal, že neexistují.

Komentář: Pořad je zcela jednostrannou propagací psychotroniky, resp. parapsychologie, obhajobou činnosti někdejší Psychoenergetické laboratoře, vedené prof. Kahudou a jeho pokračovateli, obhajobou existence mimosmyslového vnímání a fenoménů jako jsou telepatie, telekineze a další, a také léčebných úspěchů léčitelů, kteří používají nejrůznější metody, odvozené od parapsychologie. Skutečnost je jiná. Domnělé mimosmyslové fenomény odporují vědeckým poznatkům, byly vyvráceny stovkami nejrůznějších experi-

mentů, které přenosy myšlenek ani léčebné výsledky psychotronických metod nepotvrdily. V pořadu nezaznělo jediné racionální kritické slovo, nebyl pozván jediný zástupce vědecké medicíny, nebyl uveden žádný z běžně dostupných pramenů, které jsou k dispozici a široce známé i v naší republice. **Uvedení pořadu v ČT je hrubým prohřeškem proti jejím závazným programovým zásadám.** Z hlediska medicíny pořad samozřejmě přispívá ke zvýšení důvěry v lékaře a lékaře, kteří používají „psychotronické“ (resp. „bioenergetické“ či „biotronické“) metody, a k recipročnímu **snížení vážnosti vědecké medicíny se všemi riziky pro pacienty.**

Doporučená kritická literatura pro orientaci v AM a léčitelství:

- *Die andere Medizin* (Ed. K. Federspiel, V. Herbst). Stiftung Warentest, Berlin 2005 (5. vyd.)
- Singh S., Ernst E.: *Trick or Treatment*. Bantam Press, London 2008
- Heřt J.: *Alternativní medicína a léčitelství*. Nakl. V. Nosková, Praha 2011
- Mornstein V.: *Alternativní medicína*. Postgraduální medicína 7, 3/2005, 277-281
- Mornstein V.: *Alternativní medicína a klinicky neověřená terapie v onkologii*.
- Postgraduální medicína 7, 6/2005, 605-609

ODPOVĚDI NA NAŠI VÝZVU

Naši výzvu k zaujetí stanoviska k léčitelství a metodám alternativní medicíny jsme rozeslali České lékařské komoře a v kopii několika dalším institucím (Česká lékařská společnost JEP, Ministerstvo zdravotnictví ČR, Zdravotnický výbor poslanecké sněmovny ČR, všechny Lékařské fakulty ČR, Rada České televize a Česká stomatologická komora). Do dnešního dne, 1.3.2012, na ni odpověděly jen Ministerstvo zdravotnictví, 1. lékařská fakulta UK a Rada České televize. Projednání na Vědecké radě přislíbila Česká stomatologická komora. Ostatní orgány, nepotvrdily ani přijetí naší výzvy. Česká lékařská komora na naši výzvu zatím reagovala pouze částečně tím, že na svém webu zveřejnila **Stanovisko VR ČLK k neověřeným léčitelským postupům v onkologii.**

Z výsledku výzvy je zřejmé, že většinu oslovených orgánů problém používání pseudovědeckých neúčinných a nebezpečných metod AM nezajímá, ačkoli za něj nesou přímou odpovědnost. Ministerstvo zdravot-

nictví odmítá respektovat vědecký přístup k medicíně a vážně se zabývat tímto problémem, z odpovědi děkana 1. LF UK v Praze vyplývá, že fakulta nadále ponechá své studenty bez jakékoli informace o tak rozsáhlé diagnostické a léčebné sféře jakou je alternativní medicína a léčitelství. Rada České televize vyčká stanoviska ostatních oslovených.

Odpovědi těchto institucí jsou natolik zajímavé, že je přetiskujeme v plném rozsahu spolu s našimi reakcemi na ně.

Výsledky výzvy ještě nechceme uzavírat, ale z dosavadních (ne)odpovědí lze učinit jen jediný závěr, že naše zdravotnické a školské instituce nemíní respektovat požadavky našich zákonů, aby se naše zdravotnictví řídilo vědeckými poznatky a abychom naši medicínu mohli považovat za „evidence based“ medicínu..

Odpověď rady České televize (16. ledna 2012, č.j. 16/12)

Vážený pane,

potvrzuji příjem Otevřeného dopisu týkajícího se metod alternativní medicíny, seznámím s ní Radu České televize a předpokládám, že vyčká odpověď institucí, jimž byl dopis adresován.

S pozdravem za Radu české televize

doc. PhDr. Milan Uhde,
předseda Rady České televize

Odpověď Ministerstva zdravotnictví ČR (10. ledna 2012, C.j. 83677/2011)

Za MZ sdělujeme následující:

Léčitelé nemají v zákonech České republiky žádnou oporu. Ze živnostenského zákona byli vypuštěni, v zákonech resortu zdravotnictví být nemohou, protože nejsou zdravotnickými pracovníky se zdravotnickým vzděláním. Stát takto deklaruje, že činnost léčitelů je nežádoucí a nezákonná. V právních předpisech nejsou definováni a žádná oprávnění k jejich činnosti neexistují. Má-li žadatel vzdělání a příslušné znalosti v některých oblastech, jako jsou léčivé byliny, zdravá výživa a správná životospráva, může se registrovat v režimu živnostenského zákona jako poradce pro dobrou výživu, pro rekondici apod. Jestliže někdo zjistí, že se pod touto rouškou schovává „léčitel“ slibující léčbu a úzdravu, což je výsostnou činností zdravotnických pracovníků, musí se obrátit na nejbližší živnostenský úřad nebo na Ministerstvo průmyslu a obchodu s žádostí o prošetření a případné uložení sankcí.

Nekonvenčními metodami zmíněnými v zákoně o veřejném zdravotním pojištění a v zákoně o léčivech jsou pouze akupunktura a homeopatie.

Vědecký podklad homeopatie není doložen, ale ministerstvo ji nepokládá za pacientům škodící nebo jinak nebezpečnou, protože je poskytována pouze zkušenými lékaři, kteří jsou zároveň odborně způsobilými pro poskytování zdravotní péče v souladu se všemi právními předpisy platnými v současné době v oblasti zdravotnictví a v souladu s celoevropsky i celosvětově uznávanými doporučenými postupy, a za poskytovanou zdravotní péči nesou svoji odpovědnost. Za této situace neexistuje relevantní důvod pro zákaz této činnosti, ministerstvo jí pouze nedeklaruje žádnou podporu.

Akupunktura vědecký podklad nepostrádá a opět ji v ČR může poskytovat pouze samostatně působící lékař, tj. lékař s dosaženou kvalifikací v některém specializovaném oboru dle zákona č. 95/2004 Sb. o zdravotnických povoláních, lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. Aby mohl mít při registraci svého nestátního zdravotnického zařízení v rozsahu poskytované zdravotní péče (§ 3 zákona č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, v platném znění zapsanu vedle své specializace i akupunkturu, musí při registraci doložit potvrzení o absolvování kurzu akupunktury v Institutu pro další vzdělávání ve zdravotnictví.

Jestliže někdo zjistí, že některý zdravotnický pracovník nepostupuje v souladu se svou povinností danou zákonem, tj. „vykonávat svou povinnost svědomitě a v rozsahu a způsobem, pro něž zásady určuje ministerstvo zdravotnictví ve spolupráci s profesními organizacemi“ (dosud platný zákon č. 20/1966 Sb.) nebo „poskytovat zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, v rozsahu odpovídajícím jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni a řídit se etickými principy“ (zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, účinný od 1. dubna 2012), měl by podat stížnost k České lékařské komoře a zdravotnímu odboru krajského úřadu, u kterého je zdravotnické zařízení registrováno.

V dubnu t.r. vstoupí v platnost ještě zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, který se v Hlavě III věnuje ověřování nových postupů použitím metody, která dosud nebyla v klinické praxi na živém člověku zavedena. V § 33 je stanoveno, že „Na živém člověku lze provádět ověřování nových postupů v oblasti preventivní, diagnostické a léčebné péče nebo biomedicínského výzkumu spojeného se zdravím a jeho poruchami použitím metody, která dosud nebyla v klinické praxi zavedena (dále jen „nezavedená metoda“), pouze za podmínek stanovených tímto zákonem.“ Přičemž za nezavedené metody se nepovažují metody zavedené do klinické praxe v některém ze států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru nebo Švýcarské konfederaci a modifikace již zavedených metod, jejichž použití nemá nepříznivé účinky na zdravotní stav pacienta.

S pozdravem

MUDr. Helena Sajdlová
ředitelka oboru zdravotních služeb

Naše reakce na dopis MZ (17. ledna 2012)

Vážená paní doktorko, děkujeme Vám za Vaši obsáhlou odpověď na naši otevřenou výzvu k zaujetí stanoviska k léčitelství a k

metodám alternativní medicíny. Vaše odpověď bohužel plně potvrzuje naše obavy, že Ministerstvo zdravotnictví ČR si neuvědomuje vážnost a rizikovost současné situace v oblasti péče o zdraví populace.

Pokud jde o léčitelství, Váš popis současného stavu legislativy je správný, ale cílem naší výzvy bylo, aby Ministerstvo a vedoucí lékařské organizace se neomezovaly na nepřímou deklaraci, „že činnost léčitelů je nežádoucí a nezákonná“,

ale aby o tomto stanovisku explicitně a široce informovaly odbornou i laickou veřejnost. Důvody, proč tento logický požadavek Ministerstvo odmítá, jsou nesrozumitelné. K tomu dodejme, že postavení léčitelství mimo zákon neznamená, že je protizákonné a že lze proti němu zasáhnout sankcemi. Názor Ministerstva na používání homeopatie lékařem pokládáme za nesprávný. Homeopatie není v četných kurzech, jimiž prošlo už několik tisíc lékařů, vykládána jako specificky neúčinná metoda bez vědeckého ověření jejích principů, ale jako metoda efektivní a účinná. Homeopatie, používaná lékařem s tímto přesvědčením, není bez rizika. Podstatné ovšem je, že souhlas Ministerstva s používáním homeopatie v medicíně je v rozporu jak

se zněním Zákona o péči o zdraví lidu No.20/1966, podle nějž „Zdravotní péči zajišťují státní, obecní, fyzické a právnické osoby v souladu s dostupnými poznatky lékařské vědy“, tak s Etickým kodexem České lékařské komory i požadavky „evidence based“ medicíny.

Postoj Ministerstva k homeopatii nelze akceptovat i proto, že se stejným zdůvodněním by bylo možno obhajovat používání desítek jiných pseudovědeckých a esoterických metod alternativní medicíny lékařem.

O vědeckém podkladu akupunktury má Ministerstvo zřejmě mylné informace. Žádný z principů čínské medicíny a akupunktury vědecký podklad nemá, jak si lze snadno ověřit v zahraniční i české odborné literatuře.

Jsme přesvědčeni, že současná situace, kdy Ministerstvo zdravotnictví odmítá respektovat vědecký přístup k medicíně a vážně se zabývat problémem alternativní medicíny, je dlouhodobě neudržitelná a že se Ministerstvo bude muset této otázce věnovat podobně jak je tomu v převážné většině států Evropy a světa.

S pozdravem

*Ing. Lenka Příbylová
předsedkyně Českého klubu skeptiků Sisyfos*

*prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.
předseda Lékařské sekce ČKS Sisyfos a předseda Komise pro zkoumání AM ČLK*

Odpověď děkana 1. LF UK v Praze

Vážení kolegové,

dovolujeme si reagovat na otevřený dopis – výzvu ČLK s žádostí o zaujetí stanoviska k léčitelství a k metodám alternativní medicíny.

1. LF UK vzdělává své studenty v metodách diagnostiky a léčby, které se odvíjejí od stávajícího vědeckého poznání. Nepopíráme při tom, že některé alternativní postupy mohou mít příznivý vliv na vývoj onemocnění, avšak lékaři jsou ve výkonu své praxe vázáni postupy, označovanými lege artis, které jsou shrnuty v doporučeních odborných společností. Všechna tato doporučení jsou formulována především tak, aby v první řadě nedocházelo k poškozování nemocného, tedy na principu „primum non nocere“. Doporučené metody diagnostiky a léčby pacientů musí být v drtivé většině případů prováděny metodami „evidence based medicíny“.

Bohužel, musíme konstatovat, že většina alternativních a léčitelských postupů nemá oporu ani v objektivním poznání mechanismu jejich účinku ani v ověření jejich účinnosti a bezpečnosti adekvátně vedenými studii. Jejich aplikace v praxi pak bohužel nezaručuje, že nemůže dojít k poškození nemocného. Tím v žádném případě nechceme říci, že by měly být paušálně odmítnuty nebo zavrženy. Jejich aplikace do praxe lékařů by však měla respektovat stejná pravidla, jako metody tzv. západní medicíny, a stejné regulace jako zavedení jakéhokoli nového léčiva do klinické praxe. Vzhledem k tomu, že jedním z poslání lékařských fakult je i výzkum, neodmítáme ani náš možný podíl na zkoumání takových postupů tak, aby byl objasněn podklad potenciálních příznivých vlivů alternativní medicíny.

1. LF UK se však zásadně staví za objektivní informování naší laické i odborné veřejnosti tak, aby nemohlo docházet k poškozování nemocných neověřenými a někdy i podvodně aplikovanými alternativními postupy.

Prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc.,
děkan 1. lékařské fakulty UK v Praze

Naše odpověď děkanovi 1. LF UK (17. ledna 2012)

Vážený pan
prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc.
děkan 1. lékařské fakulty UK v Praze

Vážený pane děkane,
jsme rádi, že jste reagoval na naši výzvu a že jste stanovisko Vaší fakulty předal i Vědecké radě České lékařské komory.

Plně se ztotožňujeme s Vaším postojem k obecným principům vzdělávání studentů lékařské fakulty i základním principům „evidence based“ medicíny. Oceňujeme také, že se Vaše názory na alternativní postupy a jejich hodnocení kryjí s názorem naším.

Bohužel ve Vaší odpovědi postrádáme konkrétní vyjádření, jaké kroky v uvedeném směru hodláte učinit. Naši výzvu jsme formulo-

vali tak, aby bylo zřejmé, že nestačí souhlasit s obecnými zásadami vědecké medicíny, ale že pokládáme za nutné jednoznačně zhodnotit principy a účinnost konkrétních metod alternativní medicíny, že je nutné o výsledku hodnocení informovat veřejnost a především informovat studenty a v rámci postgraduálního studia i lékaře o teoretických základech EBM, pseudovědeckém charakteru většiny metod alternativní medicíny i o jejich specifické neúčinnosti. Ve většině západních států, např. v USA, Anglii, Německu je informování studentů zařazeno do povinného kurikula řady lékařských fakult, ať už v podobě samostatného předmětu nebo vložení jednotlivých metod do rámce odpovídajícího oboru.

Je stěží pochopitelné, že 1. lékařská fakulta UK v Praze nadále ponechá své studenty bez jakékoli informace o tak rozsáhlé diagnostické a léčebné sféře, jakou je dnes al-

ternativní medicína s desítkami jejích neúčinných a zčásti i rizikových metod.

Pokud jde o veřejnost, je zbytečné „stavět se zásadně za informování laické veřejnosti“. Smysluplné by bylo, kdyby se Lékařská fakulta na takovém informování také podílela.

Vaše odpověď nás tedy značně zklamala. Uvítali bychom, kdybyste ještě zvážil, zda Vaše fakulta zůstane pouze u zdrženlivého postoje.

S úctou

*Ing. Lenka Příbylová
předsedkyně Českého klubu skeptiků Sisyfos*

*prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.
předseda Lékařské sekce ČKS Sisyfos a předseda Komise pro zkoumání AM ČLK*

VYŠEL 5. SBORNÍK VĚDA KONTRA IRACIONALITA

V první půli měsíce února vyšel již pátý sborník přednášek Českého klubu skeptiků „Věda kontra iracionalita“. Kniha byla vydána s podporou Akademie věd ČR. Ve shodě se zaměřením klubu Sisyfos má publikace přispět k podpoře kritického myšlení a k porozumění vědeckému přístupu. Obsahuje 14 příspěvků psaných tak, aby byly srozumitelné širokému okruhu čtenářů. Autory jsou jednak uznávaní vědci příslušných oborů, jednak ti, kteří se danou problematikou dlouhodobě seriózně zabývají.

Tematicky jsou tu zastoupeny tři okruhy, mezi nimiž není ostrá hranice. Za prvé jde o obecné otázky skeptického hnutí, vědy ve veřejném prostoru, vztahu přírodních a společenských věd, vztahu vědy a víry. Za druhé jsou to populárně podaná odborná témata týkající se přírodních katastrof, člověka v elektromag-

netickém poli, imunity proti chorobám, rizik biopotravin a některých aspektů alternativní medicíny. Sborník uzavírají články, které se týkají otázek, o které je všeobecný zájem – přístupu k hodnocení práce vědců, magického myšlení, fenoménu čarodějnictví, konspirační teorie, očekávání konce světa.

Široký okruh témat sjednocuje společný požadavek – obhajoba racionality ve společnosti. Ta je v klubu Sisyfos pokládána za jednu z civilizačních priorit.

Pozorný čtenář se může dovědět, že leccos je jinak, než hlásají média. Některé příspěvky mají ostře polemický ráz. Pokud vyvolají dis-

kusi, bude to jen dobře.

Doporučená prodejní cena: 285 Kč, počet stran 236, vydalo nakladatelství Academia, editoři Jiří Heřt a Čeněk Zlatník

Hlavní autorka prof. RNDr. Anna Strunecká, DrSc. oslovila v loňském roce veřejnost další knihou s provokativním názvem a podařilo se jí opět vyvolat rozruch. Na vlnách strachu se k našemu klubu dostávají dotazy od četných čtenářů, kteří chtějí vědět, „co my na to“. My na to jen těžko můžeme dát vyčerpávající odpověď, protože jedy vidí prof. Strunecká všude kolem sebe, a zasahuje proto odvážně do různých vědeckých oborů, od léčitelství přes kosmetiku až ke klimatologii. Těžko se vyjádřit ke všemu. Přesto jsem sebral odvahu, knihu jsem si přečetl a pár svých dojmů se pokusím veřejnosti sdělit a chtěl bych potvrdit pochyby čtenářů o pravdivosti některých údajů v „jedové knize“.

Kdo je prof. Strunecká?

Prof. Anna Strunecká se zabývala celoživotně fyziologií se zaměřením na metabolismus, vývojovou biologii a na medicínu. Má za sebou bohatou vědeckou, pedagogickou i popularizační činnost. Její vědecká práce je vysoce hodnocena jak na domácí tak i mezinárodní půdě. Stejně vyznívá hodnocení její poslední knihy „Doba jedová“, kterou recenzovali čtyři renomovaní odborníci. Ti ji vesměs vysoce cení bez jakýchkoli kritických výhrad. Podle doc. F. Malíře jsou autoři „skuteční odborníci, (kteří) mohli seznámit širokou veřejnost s objektivními, rozumnými názory“. Podle doc. J. Herinka jde o „brilantní, erudovaný pohled“, autoři „citlivě zvažují všechna pro a proti“. Podle prof. P. Grofa je kniha „jedinečná svým záběrem i obsahem, a informace, které poskytuje, jsou nesporně užitečné.“ Na prof. Kameníkovou zapůsobila kniha „jako zářící perla“, která si určitě „najde velké množství nadšených čtenářů.“

Názor klubu Sisyfos na prof. Struneckou a její aktivity včetně její poslední knihy je odlišný. V posledních letech totiž vydala prof. Strunecká několik knih, které vyvolaly velký zájem nejen veřejnosti, ale také našeho skeptického klubu, protože jsme v jejích publikacích objevili prvky pseudovědy, iracionality a esoteriky.

Už v r.1999 byla prof. Strunecká oceněna Stříbrným bludným balvanem s odůvodněním „za zapojení vesmírného vědomí do výuky studentů“, a to za skripta „Integrativní fyziologie člověka“ pro studenty Přírodovědecké fakulty, plná pseudovědy a esoteriky.

V r.2001 vydala prof. Strunecká spolu s řadou jiných autorů knihu „Nepovinné rozjímání – přijme věda du-

chovní rozměr?“, ve které propaguje duchovní aspekty vědy, spiritualitu, reinkarnaci a různé „podivnosti“ Steinerovy antroposofie. Č. Zlatník reagoval kritickou recenzí ve Zpravodaji SISYFOS 3/8, 2002.

V r.2009 publikovala prof. Strunecká další knihu, „Přemůžeme autismus?“, ve které navrhla novou hypotézu vzniku této choroby, považované všeobecně za vrozenou nemoc nejasné etiologie, a doporučovala na základě své neověřené hypotézy prevenci i terapii autismu včetně spirituálních, esoterických postupů. Kniha výrazně ovlivnila život rodin s autistickými dětmi a narušila řádnou, racionální péči o ně. Řada zmatečných rodičů se na nás tehdy obrátila s prosbou o radu. Konečně v r.2011 vyšla poslední kniha prof. Strunecké, „Doba jedová“, napsaná spolu s prof. RNDr. J. Patočkou, DrSc. Jde o skutečný bestseller, zájem o knihu je mimořádný. „Doba jedová“ upozorňuje na nejrůznější zdravotní rizika pro člověka, související s dnešní chemickotechnologickou civilizací.

Doba jedová – věcné námítky

K hodnocení všech sedmi kapitol a všech témat se necítím kompetentní. Omezím se proto na kritické poznámky k tématům, která jsou mi blízká nebo ke kterým jsme se již v našem skeptickém klubu v minulosti vyjádřili. Sumární hodnocení knihy ponechávám na závěr.

1. Co se přidává do vody a potravin

Aspartam: Podle prof. Strunecké je aspartam látka nebezpečná, poškozují mozek zvířat i dětí, podílí se na vzniku autismu, po jeho podání bylo pozorováno 92 symptomů. Přispěl také ke vzniku „syndromu války v zálivu“. Autorka vychází ze své hypotézy o příčinách autismu a z výrazně menšinových studií a zpráv. Desítky až stovky symptomů po podání aspartamu však nejsou žádným důkazem rizikovitosti. Takový soubor symptomů je popisován po jakékoli účinné látce – viz přílohy k lékům nebo homeopatický proving. Pokud jde o „válku v zálivu“, jde nejspíše o záležitost psychosomatickou – viz Zpravodaj SISYFOS 1/11, 2005: J. Heřt: Syndrom „války v zálivu“. Kdyby byl aspartam tak nebezpečný jak udává prof. Strunecká, byl by už dávno celosvětově zakázán. Podrobná kapitola o aspartamu na anglické Wikipedii dokládá, že rizikovitost aspartamu je minimální, že je schválen jako sladidlo státními orgány pro kontrolu potravin a

léčiv v nejméně 90 státech včetně americké FDA. Studie, dokazující rizikovost aspartamu, byly odmítnuty jako mylné.

Cholesterol a statiny: Z kapitoly o cholesterolu a statinech získá čtenář dojem, že role cholesterolu při vzniku kardiovaskulárních chorob je přeceňována a že účinnost statinů je nedostatečná. To, že se „*ischemická choroba srdeční a infarkt myokardu objevují i u pacientů, kteří měli dlouhodobě hladinu celkového cholesterolu pod doporučeným limitem*“, jak píše prof. Strunecká, je argument zavádějící typu „můj dědeček kouřil celý život a byl tu do stovky“. Důležité jsou statisticky zpracované studie, nikoli kazuistiky. Role cholesterolu přeceňována není. Cholesterol je všeobecně považován za hlavní rizikový faktor ischemické choroby srdeční. Souvislost vysoké hladiny cholesterolu, zejména jeho LDL frakce, s rozvojem aterosklerózy je bezpečně prokázána četnými epidemiologickými studiemi právě tak jako účinnost statinů. To, že jsou statiny používány často nadbytečně, že jde o velký byznys a že mají svá rizika, je ovšem pravda.

Homocystein: Podle Strunecké a „přesvědčivé“ hypotézy dr. McCullyho je hlavním viníkem vzniku sklerotických změn cév homocystein. Strunecká proto doporučuje podávání vitaminů skupiny B, a jako lék a preventivní prostředek výtažek z rakytníku Ra-vit, vhodný pro děti, těhotné ženy i seniory. Skutečnost je jiná. Hypotéza McCullyho ani efekt léčby nebyly potvrzeny. Jeho názory odmítly světové lékařské organizace včetně České kardiologické společnosti - viz můj článek Homocystein – klíč ke zdraví? (Zpravodaj SISYFOS 3/13, 2007). Prof. Strunecká o této skutečnosti mlčí.

Éčka v potravinách: Jako „Éčka“ se označují přídavné látky do potravin, které jsou schváleny jako konzervanty, sladidla, zahušňovač atd. U všech těchto látek jsou také určeny limity, ve kterých se smí používat. V tabulce na str. 65 však uvádí prof. Strunecká výběr Éček, „ *kterým je nutno se vyhnout*“, ačkoliv jde o schválené a tedy bezpečné látky. Takové málo zdůvodněné jednoznačné rady, které nerespektují mezinárodně uznávané údaje, nelze považovat za seriózní.

2. Vitaminy

Antioxidanty: Antioxidantům se připisoval mimořádný význam v odstraňování volných radikálů a v prevenci civilizačních nemocí. Nedávné rozsáhlé studie v USA a Finsku ale takový efekt při podávání beta karotenu a vitamínu A nepotvrdily, naopak výskyt civilizačních chorob byl vyšší. Podobně je sporný efekt

podávání vitamínu E. Strunecká tyto studie korektně uvádí, ale přesto se v závěru od jejich používání zřetelně nedistančuje.

Apaton: Autorka nevhodně upozorňuje na spornou možnost „*výrazného zlepšení kvality života*“ po zavedení nového léku, apatonu, což je směs vitamínu C a K, ačkoli jde o preparát ve stadiu zkoušení a navíc určený k terapii jen jednoho typu tumorů močového měchýře. Takových „nadějných“ návrhů jsou stovky.

3. Rizika očkování.

Kapitola o rizicích očkování je psána fundovaně a velice odborně, pro laiky však nesrozumitelně. Autorka se v této problematice z hlediska toxikologického dobře vyzná, ale její text v knize nepokládám za objektivní. Prof. Strunecká není přítelem očkování, jak plyne již z druhé věty kapitoly („*Nelze však popřít....*“ a dále: „*do jisté míry*“...) a cíleně se soustřeďuje na negativní zprávy, zatímco názory svých oponentů ve prospěch očkování v této kapitole neuvádí. Její výhrady k většině vakcín jsou ostré a formulované vysloveně alarmisticky. Prof. Strunecká by měla své výhrady uplatňovat na odborných fórech, mezi epidemiology a vakcinology a neměla by strašit veřejnost. Její nedůvěra vůči státním zdravotnickým orgánům i vůči výzkumným týmům je nemístná. Výzkum vakcín a jejich rizik právě tak jako hodnocení účinnosti se provádí široce v celosvětovém měřítku, výsledky jsou diskutovány a očkovací programy opakovaně prověřovány. Nelze předpokládat, jak plyne z poznámek prof. Strunecké, že všechny výzkumné týmy, státní zdravotnické instituce v čele s FDA, a právě tak i sbory odborníků i politiků, kteří očkovací programy vytvářejí a schvalují, včetně České vakcinologické společnosti, jsou podplaceni farmaceutickými firmami. Nelze vyloučit, že některé její názory jsou správné, ale jsou nepochybně menšinové a nedokázaly se zatím v odborném světě prosadit. Ponoukat rodiče, aby se v boji proti očkování sdružovali, pokládám za nezodpovědné.

4. Kosmetika: co nám škodí na kůži i pod kůží.

Nebezpečné látky v kosmetických přípravcích: V této i jiných kapitolách jsou uváděna rizika chemických látek (např. tabulka 4.1), aniž jsou uváděny dávky. Správné by bylo uvést, že získaná data jsou odvozena většinou z experimentů na zvířatech s dávkami vysoce převažujícími dávkou povolené a také použité. Skutečnost je taková, že prakticky všechny prvky a sloučeniny, včetně vody, jsou ve vysokých dávkách jedem.

Podprsenka: Celá kapitolka o rizicích nošení podprsenky je příkladem zcela neodborných, „alternativních“ představ. Omezení oběhu lymfy a uváděné důsledky jsou jen autorčinou hypotézou a nejsou dokládány žádnou citací. Odvolávat se na kineziology a čínské chiropraktiky nelze. Kineziologie jako vědecká disciplína se o antény nezajímá, tzv. aplikovaná kineziologie je čistá pseudověda, chiropraxe je západní obor, žádní čínští chiropraktici nejsou. Akupunkturní body neexistují, statické magnety nemají prokazatelně žádný efekt na tělo. Žádné reflexní body pod prsy, kromě akupunkturních, neznám. Výklad, jaké důsledky má stimulace těchto bodů, je nepodloženou autorčinou fantazií. K vlivu elektromagnetického záření na prs viz výklad u matrací níže. Kuriozní je představa, že dráty „přitahují“ EMG záření. Strunecká uvádí výpočet, podle kterého může zvýšit podprsenka vývoj rakoviny prsu až 125x. Odvolává se na pochybnou práci z r.1995. Pokud by tehdy takové podezření vzniklo, nepochybně by byla práce mnohokrát zopakována a potvrzena nebo vyvrácena. Jakýkoli údaj o riziku čehokoli, který Strunecká objeví, je zřejmě ihned akceptován bez jakéhokoli logického posouzení nebo ověření. Kapitolka také ukazuje, že se autorka v oblasti medicíny včetně alternativní není schopna orientovat.

Očista ledvin: První věta o „nedostatečné činnosti“ ledvin je zcela nesmyslná. Jsou různé poruchy činnosti ledvin s různým obrazem moči. Kromě toho, sám termín „nedostatečná činnost ledvin“, podobně jako „očista ledvin“ jsou v medicíně neznámé a patří do slovníku léčitelů, právě tak jako celý další výklad o rýžovém odvaru. Poukazy na užitečnou urinoterapii, a na dalších stránkách na aromaterapii nebo na Hildergardu z Bingenu dokládají, že autorka zabředla do oblasti alternativní medicíny.

5. Domácnost

Matrace: Naprosto chybná je představa prof. Strunecké o nebezpečích kovových matrací. Odvolává se na sice recentní, ale na první pohled pochybnou práci švédských autorů. Naproti tomu vůbec nerespektuje snad už tisíce prací, které byly věnovány posouzení účinků elektromagnetického záření a pole na lidský organismus. Účinky EMG záření různých vlnových délek a intenzity jsou známy, a rizika rozhlasového, televizního vysílání nebo mobilů vyhlašovaná různými alarmisty nebyla prokázána. Tvrzení o zesilová-

ní EMG záření matrací, souvislost s rakovinou, počtem či autismem lze považovat za naprostý nesmysl. Přesné údaje o vlivu EMG záření na organismus lze najít např. v článku L. Pekárek, L. Jelínek v Československém časopise pro fyziku, 3-4/61 (2011). Jiným pramenem mohou články doc. Pekárka ve skeptických sbornících Věda kontra iracionalita 1 (1998): Vliv elektromagnetického pole na lidský organismus, fakta a mýty, nebo Vkl 2 (2002): Mobilní telefony.

6. Toxiny v životním prostředí

Žádné zjevné omyly nevidím.

7. Hormony

Posoudit tuto kapitolu by mohl jen endokrinolog nebo gynekolog.

Sumární hodnocení knihy „Doba jedová“

Doba jedová, určená pro informování veřejnosti, je kniha užitečná, protože v přehledu ukazuje, v jak rizikovém světě dnes žijeme a jakým škodlivinám jsme vystaveni. Autorka správně poukazuje na obtížné získávání objektivních informací o prospěchu a riziku jednotlivých chemických látek a léků i na nejružnější tlaky, klamavé informace a korupci ze strany výrobců i médií. Právem se ptá: „Kdo se v tom má vyznat?“ Přesně popisuje i obtíže výzkumu, rozporné výsledky experimentů a klinických studií i různé odborné i etické problémy při zvažování pro-kontra, cost-benefit. Ocenit je nutno i to, že většina textu je přes značnou odbornost psána srozumitelně i pro laiky, a že názory prof. Strunecké jsou podloženy četnými odkazy na recentní vědecké studie.

Přes zřejmou snahu o nezaujatý pohled autorka v tomto pohledu na mnoha místech selhává. Některé obory, např. klinická medicína nebo fyzika jsou jí cizí, a tam se prof. Strunecká dopouští hrubých chyb a opouští pole vědy. Pohled „evidence based“ medicíny mísí s názory alternativní medicíny a léčitelů. Tím znevěhodňuje až diskredituje celou knihu.

Tam, kde o účinnosti preparátu většina vědeckých pracovníků i státních institucí nepochybuje, autorka oponuje okrajovou, spornou studií nebo kazuistikou. V případech, kde se názory odborníků liší, dává Strunecká často přednost těm, které zdůrazňují nebezpečí hodnocené látky. Naopak, kde se v seriózních studiích účinky léku nepotvrdily, přesto často doporučuje jeho podávání (antioxidanty, antidota homocysteinu).

Opakovaně vysunuje do popředí svou vlastní nepotvrzenou hypotézu o etiologii autismu, nepřiměřeně zdůrazňuje rizikovost používání např. aspartamu, glutathionu, taurinu aj., a jejich používání přímo zakazuje. Autorka také příliš zdůrazňuje svůj osobní názor,

zatímco zjevně nedůvěřuje státním institucím včetně slavné americké FDA, které ověřují potraviny, chemické látky i léky. K tomu pak přistupují vysloveně mylné názory, např. na působení elektromagnetického záření.

Pokud by čtenáři všem doporučením uvěřili, pak by se na našich ulicích hromadily pérové matrace, všechna umělá sladidla by zůstala ve skladu, med by byl naopak vyprodán, kuřáci by si trochu oddychli, cholesterol by přestal být strašákem, zato v prodejnách potravin by chodily dámy s lupou a studovaly, zda není do konzervy přidána nějaká hrůza, třeba závadné Ečko. Doba jedová, psaná profesorkou fyziologie, může tedy být jen jedním, bohužel ne zcela objektivním pramenem k tématu „jedů“, a čtenář by měl proto čerpat spíše z textů špičkových vědců příslušných oborů.

Vydal TRITON, 2011, 296 stran.

V dubnu 2012 má vyjít pokračování.

**KE KNIZE B. HARDERA: *PROČ SE ZASTAVILY HODINY KDYŽ DĚDEČEK UMŘEL*
A JINÉ PODIVNÉ NÁHODY A NEVYSVĚTLITELNÉ JEVY
MILAN URBAN**

Bernd Harder je tiskovým mluvčím německé organizace skeptiků GWUP a hlavním reportérem jejich časopisu Skeptiker. Již nejednou byly některé články z tohoto časopisu přeloženy a otištěny v našem Zpravodaji. Že je tento autor nanejvýš povolán o nevysvětlitelných jevech psát svědčí řada vlastních zkušeností, které před napsáním knihy získal. Přešel například bosýma nohama po rozžhaveném uhlí, v jednom dolnobavorském zámku lovil duchy, na vlastní oči spatřil zjevení Panny Marie, asistoval u parapsychologických testů prováděných s osobami, které dokážou vyčítit vodu pod zemí nebo geopatogenní zóny, sledoval výkony osob, které o sobě tvrdily, že dovedou silou myšlenek pohnout listem papíru, zúčastnil se pátrání po UFO atd.

Knihou *Proč se zastavily hodiny když dědeček umřel a jiné podivné náhody a nevysvětlitelné jevy* má 9 kapitol. Každá z nich je členěna do tří částí. V první z nich, nazvané Noční temnota, se čtenář dozví, co je na daném fenoménu záhadné. Druhá část se jmenuje Svítání a v ní se stáváme svědky zážitků, které se jeví jako nevysvětlitelné. A konečně ve třetí části, nazvané Rozbřesk, nabízí autor čtenáři poznatky a teorie, které vnáší do temnoty světlo. Je na čtenáři sa-

motném, čemu je ochoten uvěřit a čemu ne, poznamenává autor v předmluvě. V jednotlivých kapitolách je pojednáno o těchto fenoménech: Osudová znamení, Duchové, Psychokineze, Šestý smysl zvířat, Předtuchy, Neviditelní pomocníci, Nevysvětlitelné zážitky, Noční návštěvníci a UFO. Počtem stránek nejrozsáhlejší jsou v kapitolách jejich druhé části, tedy Svítání. Popisovaných záhadných událostí je tolik, že jsem se vždy už kapitoly Rozbřesk nemohl dočkat. To se ale může přihodit čtenáři, který je s popisovanými fenomény již obeznámen. Kniha je však určena především čtenářům, kteří vysvětlení a orientaci teprve hledají. Protože mezi záplavou titulů, zabývající se esoterikou nebo pavědami se jen výjimečně na českém knižním trhu objeví kniha racionálně kriticky založená, rádii a s povděkem o knize Bernda Hardera informujeme a nezbyvá než litovat, že na rozdíl od situace u nás, je v Německu kromě nabídky esoterických titulů i nabídka knih racionálně kritických dostatečně bohatá. O to více si překlada knihy do češtiny a jejího vydání ceníme.

Vydal Ikar, 2011, 256 stran, cena 249,- Kč

NOVÁ KNIHA JIŘÍHO HEŘTA JE POKŘTĚNA

V prosinci 2011 vyšla kniha Jiří Heřta *Alternativní medicína a léčitelství*. Jde o zkrácenou verzi internetového vydání, které naleznete na www.sisyfos.cz. Knihu vydalo nakladatelství Věra Nosková za sponzorování pana Ing. arch. Jaroslava Vančury a Českého klubu skeptiků SISYFOS. O obsahu a poslání knihy vypovídá vydavatelská anotace uvedená na přebalu: *Lékař a anatom profesor Jiří Heřt se dlouhodobě zabývá problematikou alternativní medicíny a léčitelství, déle než čtvrt století sleduje vývoj a nové směry v tomto oboru lidské činnosti. Přestože je lékař, neodsuzuje alternativce, léčitele a jejich nabídku a činnost šmahem, ale poctivě tuto oblast studuje a zamýšlí se nejen nad jejími riziky, ale vidí i možnosti, a nepopírá úspěchy některých směrů. Kniha je užitečná především pro klienty léčitelů i lékařů používajících alternativní medicínu. Pomůže jim zorientovat se v tom, co trh nabízí, a s jakým efektem či riziky. Může ale poučit i léčitele, kteří diagnostikují, vyladují, nabíjejí, léčí a slibují eventuálně i vyléčení. Zvláštní kapitola je věnována potravinovým doplňkům, bylinářství a legislativní problematice. Alternativní medicína a léčitelství jistě zaujme i lékaře a vůbec lidi vědy, svá témata v ní naleznou například psychologové. Především ale osloví čtenáře, kteří léčitelství a alternativní medicínu nadšeně vyznávají, nebo jsou na rozpacích či ji razantně odmítají – všichni v ní naleznou fun-*

dované argumenty i oprávněné pochybnosti. Vydání „skeptické“ knížky bývá v našem klubu nevšední událostí. Proto jsme novou knížku náležitě „pokřtily“, a to dokonce dvakrát. Poprvé se tak stalo v užším kruhu našich členů a příznivců, před pravidelnou prosincovou přednáškou v sále 206 v Akademii věd. Druhý křest byl oficiálnější povahy, udal se dne 31. ledna 2012 v Ústavu molekulární genetiky AV. V obou případech byl „křtitelem“ dr. Jiří Grygar.

Běžná prodejní cena knihy je 240 korun, při našich akcích ji lze získat za režijní cenu 140 korun. Pokud napíšete na lano@centrum.c, zašleme ji za 140,- Kč + poštovné.

IX. SKEPTIKON JE NA OBZORU

Každoroční mimopražské setkání skeptiků se stalo tradicí. Zpravidla připadne na některý z červnových víkendů. Účastnit se může kterýkoli náš člen nebo příznivec. Je to výborná příležitost pro vzájemné poznání. Sobotní odpoledne bývá vyhrazeno veřejným přednáškám. Ostatní čas lze věnovat poznávání okolí a bývá zajištěn i hodnotný kulturní program. Letošní Skeptikon plánujeme v Uherském Brodu na dny 15. – 17. června 2012. Bližší informace o programu a organizačních záležitostech naleznete včas na našem webu (www.sisyfos.cz).

Český klub skeptiků
SISYFOS
Vás zve na předávání

BLUDNÝCH BALVANŮ

za matení veřejnosti

2011

na půdě Matematicko-fyzikální fakulty UK Ke Karlovu 5, Praha 2

předává Jiří Grygar s družinou

30.03.2012 od 17:00 v posluchárně F1

V tradičním semináři "Umíme to lépe" vystoupí členové a příznivci Sisyfa

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně v budově Akademie věd ČR v Praze 1, Národní 3, v sále 206 od 17:00 hodin. Po přednáškách následuje diskuse.

Středa 21. 3. 2012

MUDr. František Koukolík, DrSc.
(Thomayerova nemocnice Praha)
O špatných lidech (Vzpoura deprivantů)

Středa 18. 4. 2012

Ing. Dana Drábová, Ph.D.
(Státní ústav pro jadernou bezpečnost Praha)
Stres v jádře, jádro ve stresu

Středa 16. 5. 2012

PhDr. Ing. Antonín Pavlíček, Ph.D.
(Vysoká škola ekonomická v Praze)
Spočítejte si budoucnost - aneb proč (nejen) numerologie nefunguje

Vstup je volný do vyčerpání kapacity sálu.

Další termíny přednášek v roce 2012:
19.9., 17.10., 21.11., 19.12.

- ⌘ Zpravodaj Sisyfos - neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS - Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208
- ⌘ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků:
PhDr. Zdeněk Jonák, U dejvického rybníčku 25,
160 00 Praha 6
- ⌘ číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010
- ⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>
- ⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 1/2012 - vyšlo v březnu 2012. Editor: Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Jiří Heřt, Zdeněk Jonák.
- ⌘ Grafická úprava: Filip Příbyl
- ⌘ Tiskárna VS Praha-Pankrác
www.sweb.cz/vstisk/
- ⌘ Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS pošlete na adresu: Leoš Kyša, Višňová 579, Milovice 289 24.
Lze též zasílat na e-mail: Leos.Kysa@seznam.cz